

TYÖEHTOSOPIMUS Elokuva- ja TV-tuotantoa koskeva työehtosopimus

Allekirjoitettu 14.12.2017
Voimaantulo 1.11.2017

TYÖEHTOSOPIMUKSEEN OSALLISET

Työnantajapuoli Palvelualojen työnantajat PALTA ry

Työntekijäpuoli Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liitto ry
Suomen Journalistiliitto ry

VIREILLETULO Vahvistamislautakunta on vahvistanut elokuva- ja TV-tuotantoa koskevan työehtosopimuksen yleissitovuutta vailla olevaksi 14.12.2015 antamallaan päätöksellä nro 23/2015.

Palvelualojen työnantajat PALTA ry, Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liitto ry ja Suomen Journalistiliitto ry, joilla on työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisesta annetun lain 10 §:n mukainen valitusoikeus, ovat 1.11.2017-31.12.2019 voimassa olevaa työehtosopimuskautta koskevissa selvityksissään lautakunnalle katsoneet, että työehtosopimusta olisi pidettävä yleissitovana. Lautakunta on käsitellyt sopijaosapuolten lausuntoja vahvistamislain 7 §:n mukaisena pyyntönä asian uudelleen käsittelystä.

TYÖEHTOSOPIMUKSEN EDUSTAVUUS

Sopimuksen soveltamisala

Elokuva- ja TV-tuotantoa koskevaa työehtosopimusta noudatetaan sen soveltamisalaa koskevan määräyksen mukaan Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n jäsenyritysten palveluksessa oleviin työntekijöihin, jotka työskentelevät elokuva- ja tv-tuotantoalalla.

Työehtosopimuksen soveltamisalamääräyksen mukaan sitä sovelletaan esimerkiksi pitkien elokuvien, lyhytelokuvien, dokumenttelokuvien, videoelokuvien, mainosten ja mainoselokuvien sekä tv-ohjelmien tuotannossa ja lähettämisessä.

Vahvistamisasian valmistelun yhteydessä Suomen Elokuvaohjaajaliitto SELO ry, Suomen Näyttelijäliitto ry ja Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry ovat esittäneet lautakunnalle pyynnön työehtosopi-

muksen soveltamisalan rajaamisesta ja vahvistamisesta siten, että työehtosopimusta ei sovellettaisi ohjaajan, fiktion käsikirjoittajan ja näyttelijän työtehtäviin. Yhdistykset ovat katsoneet, että Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liitto ry:llä ja Suomen Journalistiliitto ry:llä ei ole toimivaltaa edustaa näitä työntekijäryhmiä.

Työehtosopimuksen tulkinnan lähtökohtana on pidettävä soveltamisalamääräyksen sanamuotoa. Vahvistamislautakunnan ratkaisukäytännössä työehtosopimuksen soveltamisalamääräykselle on annettu sellainen merkitys, jota sopijaosapuolet ovat ilmoittaneet yhteisesti tarkoittaneensa. Työehtosopimuksen tulkinta osapuolten yhteisen tarkoituksen mukaisesti ilmenee selvästi myös työtuomioistuimen ratkaisukäytännöstä (esimerkiksi lausuntoasia TT 2018:23 ja yleissitovuuden vahvistamista koskeva valitusasiat TT 2007:34 ja TT 2007:92).

Käsiteltävänä olevan työehtosopimuksen sopijaosapuolten yhteisen näkemyksen mukaan ohjaajat ja käsikirjoittajat kuuluvat työehtosopimuksen soveltamisalaan, mutta näyttelijät eivät. Lautakunnalla ei ole perusteita tulkita soveltamisalaa muulla tavalla.

Suomen Elokuvaohjaajaliitto SELO ry:n, Suomen Näyttelijäliitto ry:n ja Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry:n työehtosopimuksen soveltamisalamääräyksen rajaamista koskevan vaatimuksen osalta vahvistamislautakunta toteaa, että jos työehtosopimus vahvistetaan yleissitovaksi, koskee tämä koko työehtosopimuksen soveltamisalaa (TT 2003:16 ja TT 2008:66). Työehtosopimusta ei voida vahvistaa yleissitovaksi tai sitä vailla olevaksi vain jotakin sen piiriin kuluvaan työntekijäryhmää tai toimintaa koskien.

Työehtosopimuslaissa (436/1946) ei ole erityisiä säännöksiä siitä, mikälaista edustavuutta työntekijäjärjestöltä edellytetään, jotta se voi solmia työehtosopimuksen jäsentensä työhdoista. Oikeuskirjallisuudessa (Jorma Saloheimo – Työehtosopimusoikeuden perusteet, 2012, s. 43) on todettu, että Suomessa ei edellytetä työntekijäyhdistyksen tunnustamista tai sitä, että vain alan edustavin yhdistys voisi tehdä sopimuksen. Saloheimon mukaan oikeuskäytännössä edustavuuden marginaaliset puutteet eivät ole estäneet työehtosopimuksen soveltamista. Työehtosopimuksen yleissitovuutta koskevan työehtosopimuslain 2 luvun 7 §:n perusteluista (HE 157/2000) taas käy ilmi, että työntekijäyhdistyksen on edustettava aidosti työehtosopimuksessa tarkoitettuja töitä tekeviä työntekijöitä. Nimenomaisten säännösten puuttuessa sopijajärjestön edustavuudelle ei kuitenkaan voida asettaa erityisen korkeita vaatimuksia (TT 2009:114). Edustavuutta on tarkasteltava työehtosopimuksen koko soveltamisalaa silmällä pitäen.

Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liitto ry:n ja Suomen Journalistiliitto ry:n antamien selvitysten mukaan niiden jäsenkunnassa on ohjaajia yhteensä 444 ja käsikirjoittajia 151. Yhdistykseen kuuluu laajasti myös muita työehtosopimuksen soveltamisalaan kuuluvia työntekijäryhmiä.

Vahvistamislautakunta katsoo, että mainittujen työntekijäyhdistysten edustavuudessa ei voida katsoa olevan sellaista puutetta, että ne eivät olisi kelpoisia solmimaan työehtosopimusta alan työsuhteiden ehdoista myös ohjaajien ja käsikirjoittajien työhön.

Osallisten ilmoitukset jäsenten ja työntekijöiden määrästä

Työehtosopimukseen osalliset liitot ovat työehtosopimuslain 2 §:n mukaisesti ilmoittaneet jäsenmääränsä seuraavasti.

PALTA ry on ilmoittanut, että sen 21 jäsenyritysten palveluksessa on 573 tämän työehtosopimuksen soveltamispiirissä olevaa työntekijää.

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto on ilmoittanut, että 550 sen jäsentä työskentelee työehtosopimuksen soveltamisalalla.

Suomen Journalistiliitto liitto on ilmoittanut, että 250 sen jäsentä työskentelee työehtosopimuksen soveltamisalalla.

Työehtosopimuksen soveltamisalalla työskentelevien kokonaismäärä

Työehtosopimusta sovelletaan Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaisissa toimialaluokissa 59110 ”Elokuviin, videoiden ja televisio-ohjelmien tuotanto” ja 59120 ”Elokuviin, videoiden ja televisio-ohjelmien jälkituotanto”. Työehtosopimusta sovelletaan sopijaosapuolilta saadun selvityksen mukaan työntekijöihin, toimihenkilöihin ja ylempiin toimihenkilöihin. Tilastokeskuksen vuoden 2016 työssäkäyntitilastossa esitettyjen työntekijämäärien mukaan työehtosopimuksen soveltamisalalla työskentelee kyseisissä toimialaluokissa yhteensä 2 069 työntekijää. Sopijaosapuolten näkemyksen mukaan työehtosopimusta ei sovelleta työssäkäyntitilaston toimialaluokassa 60201 ”televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen (pl. maksulliset TV-kanavat)”.

Työehtosopimuksen edustavuutta arvioitaessa on otettava huomioon kaikki kyseisellä alalla työskentelevät työntekijät. Vahvistamislautakunta toteaa, että elokuva- ja TV-tuotannon työehtosopimuksen soveltamisalamääräys on sanamuotonsa mukaan laaja käsittäen työntekijät koko elokuva- ja TV-tuotantoalalla. Soveltamisalamääräyksen mukaan sopimusta sovelletaan myös TV-ohjelmien tuotannossa ja lähettämisessä.

TV-ohjelmien tuotantoja tehdään myös Yleisradio Oy:ssä ohjelmien lähettämisen yhteydessä. Yhtiössä sovelletaan muun ohella PALTA ry:n ja Suomen Journalistiliitto ry:n välistä yritys kohtaista Yleisradion ohjelmatyöntekijöiden työehtosopimusta ja lisäksi PALTA:n ja Ammattiliitto Pro:n välistä teknisiä toimihenkilöitä koskevaa työehtosopimusta. Yleisradio Oy on rekisteröity yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä toimialaluokkaan 60201. Mediahub Helsinki Oy:ssä on taas PALTA:n ja Journalistiliiton välinen työehtosopimuspyytäkirja, jonka lisäksi yhtiössä nou-

datetaan kyseisen pöytäkirjan mukaan elokuva- ja TV-tuotantoa koskevaa työehtosopimusta.

Toimialaluokituksen luokan 6020 ”televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen” ja 60201 ”Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen (pl. maksulliset tv-kanavat)” kuvauksen mukaan siihen kuuluu muun ohella ”radio- ja televisioyhtiön ohjelmatuotanto, kun se tapahtuu integroituneena lähetystoimintaan”. Työssäkäyntitilaston luokkaan 60201 on tilastoituna 3 796 työntekijää, joista valtioneemmistöisten osakeyhtiöiden palveluksessa 3 467. Yleisradio Oy on valtioneemmistöomisteinen osakeyhtiö. Yleisradio Oy:stä saadun selvityksen mukaan Palvelualuejen työnantajat PALTA ry:n ja Suomen Journalistiliiton välisen yleisradion ohjelmatyöntekijöiden soveltamisala on laaja, kattaen kaikki ohjelmien ja sisältöjen tekemiseen liittyvät sekä sisältöjen tekemistä välittömästi tukevat tehtävät. Yläraja on tuottajatehtävissä. Ohjelmatyöntekijöiden työehtosopimuksen soveltamisalalla työskentelee noin 2 500 henkilöä. Yleisradion teknisten toimihenkilöiden työehtosopimuksen soveltamisalalla työskentelee noin 50 henkilöä. Mediahub Helsinki Oy:ssä työskentelee 88 työntekijää.

Sopijaosapuolten näkemyksen mukaan Yleisradio Oy:ssä ja Mediahub Helsinki Oy:ssä työskennellään eri toimialalle solmittujen yrityskohtaisten työehtosopimusten mukaisesti. Vahvistamislautakunta toteaa, että vaikka edellä mainitut yhtiöt ovat yrityskohtaisen työehtosopimuksen soveltamispiirissä, silloin kun niissä suoritetaan elokuva- ja TV-tuotantoa koskevassa työehtosopimuksessa tarkoitettua työtä, kuuluvat työtehtävät myös kyseisen työehtosopimuksen soveltamisalaan. Työehtosopimuksen soveltamisalamääräyksessä on mainittu nimenomaisesti TV-ohjelmien lähettäminen.

Työsopimuslain 2 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu asianomainen ala määräytyy työehtosopimuksen soveltamisalamääräyksen perusteella. Työtuomioistuin on todennut, että näin määräytyvä ala ei muutu, vaikka sopimuksen tosiasiallinen soveltamispiiri muuttuisi sitä kautta, että samalle alalle solmitaan tai on jo aiemmin solmittu kilpailevia tai yrityskohtaisia työehtosopimuksia. Tältä osin ei voi olla merkitystä myöskään sillä, onko muista sopimuksista johtuvat soveltamispiirin rajoitukset kirjattu työehtosopimuksen soveltamisalamääräykseen vai ei (TT 2003:25, TT 2003:103 ja TT 2003:104).

Vahvistamislautakunta toteaa, että kyseisten yhtiöiden työntekijöitä ei näin ollen voida jättää ottamatta huomioon elokuva- ja TV-tuotannon työehtosopimuksen tarkoittaman alan työntekijöiden määrää laskettaessa. Kyseiset 2 638 työntekijää tilastoituvat pääasiassa työssäkäyntitilaston luokkaan 60201. Kun otetaan huomioon työssäkäyntitilaston luokkiin 59110 ja 59120 tilastoituneet 2 069 työntekijää, vahvistamislautakunta arvioi koko elokuva- ja TV-tuotannon työehtosopimuksen soveltamisalalla työskentelevien työntekijöiden lukumääräksi yhteensä noin 4 500.

Sopijaosapuolten näkemyksen mukaan työssäkäyntitilasto ei osoita alan oikeaa työntekijöiden lukumäärää, koska tilastoissa on mukana muun ohella yrittäjiä, työehtosopimuksen soveltamisalalla työskentelemättömiä ja tuotantoyritysten johtohenkilöitä. Edellä mainittuihin työssäkäyntitilaston luokkiin on tilastoitu myös joitakin sellaisia yrityksiä, jotka eivät toimi työehtosopimuksen soveltamisalalla. Lisäksi alan työn luonteesta johtuen samoja tekijöitä on ilmoitettu tilastoihin useamman kerran. Sopijaosapuolet ovat katsoneet, että työssäkäyntitilasto ei kuvaa luotettavasti alan kokonaistyöntekijämäärää. Sopijaosapuolten yhteisen arvon mukaan alalla työskentelee tavallisesti noin 800 – 900 henkilöä, jotka ovat kattavasti Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liiton ja Suomen Journalistiliiton jäseniä. Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liiton mukaan ruuhkahuippuna työntekijämäärä voi olla tilapäisesti enimmillään noin 1 200 henkilöä.

Vahvistamislautakunta toteaa, että Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta ilmenevät erikseen yrittäjäasemassa olevat henkilöt. Heitä ei huomioida alan kokonaistyöntekijämäärässä, eivätkä yrittäjät sisälly lautakunnan käyttämään työntekijöiden lukumäärään. Työssäkäyntitilaston tuotannossa käytetään yli 30:n eri rekisterin tai tietoaaineiston tietoja. Tiedot henkilön toiminnasta ja työpaikasta ovat vuoden viimeiseltä viikolta. Työssäkäyntitilastossa henkilön toimiala määräytyy työnantajan toimipaikan toimialan mukaan. Henkilö tilastoidaan ensisijaisesti pääasiallisen työsuhteensa mukaan. Alan työntekijät eivät siten ole tilastoituna moneen kertaan samalle tai eri toimialalle.

Työtuomioistuin on todennut, että edustavuusvertailun pohjana on sekä vahvistamislautakunnan että työtuomioistuimen ratkaisukäytännössä muun luotettavan selvityksen puuttuessa käytetty suhteellisen luotettavana pidettävää työssäkäyntitilastoa. Vaikka tilastotiedot sinänsä eivät aina anna täsmälleen oikeaa tietoa kulloinkin vallitsevassa tilanteessa, oli ratkaisu perustettava saatavissa oleviin tilastotietoihin (TT 2007:32).

Vahvistamislautakunta toteaa, että työssäkäyntitilastosta on tässä tapauksessa saatavissa edustavuuden arvioinnin kannalta luotettavin tieto alan työntekijöiden kokonaismäärästä. Asiassa ei ole esitetty sellaista selvitystä, jonka perusteella lautakunnan olisi perusteltua poiketa työssäkäyntitilastoon perustuvasta arviosta tai vähentää sopijaosapuolten esittämällä tavalla työehtosopimuksen soveltamisalaan kuulumattomia seläistä lukumäärää, että sillä olisi olennaista vaikutusta edustavuusarviointiin.

Vahvistamislautakunta ottaa huomioon, että työehtosopimuksen soveltamisalaan kuuluvista työntekijöistä kaikki ohjaajat ja käsikirjoittajat eivät ole järjestäytyneet Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liittoon tai Suomen Journalistiliittoon, vaikka monet ovat näin tehneet. Suomen Elokuvaohjaajaliitossa on 135 jäsentä ja Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry:ssä 450 jäsentä. Koska myös nämä henkilöt voivat työskennellä elokuva- ja TV-tuotannon työehtosopimuksen soveltamisalalla, alan kokonaistyöntekijämäärän täytyy olla suurempi kuin pelkästään Te-

atteri- ja Mediatyöntekijöiden liiton tai Suomen Journalistiliiton yhteisen jäsenmäärä 800.

Lisäksi vahvistamislautakunta toteaa, että AV-tuotantoalan etujärjestönä olevalla Audiovisual Producers Finlandiin (APFI ry) kuuluu jäsenenä 70 yritystä. Niiden työntekijämäärää ei ole pystytty selvittämään. Jäsenmäärä verrattuna Palvelualojen työnantajat PALTA ry:hyn järjestäytyneiden yritysten määrään viittaa kuitenkin edellä mainittua suurempaan alan työntekijämäärään.

JOHTOPÄÄTÖS

Kun verrataan toisiinsa yhtäältä Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n ja Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liitto ry:n sekä Suomen Journalistiliitto ry:n välisen elokuva- ja TV-tuotantoa koskevan työehtosopimuksen tarkoittaman alan koko työssäkäyntitilaston osoittamaa työntekijämäärää, joka on noin 4 500 työntekijää, ja toisaalta työehtosopimuksen työehtosopimuslain mukaiseen sitovuuspiiriin kuuluvien työntekijöiden määrää, joka on 573 työntekijää, voidaan todeta, että työehtosopimusta ei voida pitää työsopimuslain 2 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla soveltamisalallaan edustavana.

Työehtosopimuksen sopijaosapuolet eivät ole arvioillaan alan työntekijämääristä osoittaneet, että työehtosopimuksen vahvistamisen edellytyksissä olisi tapahtunut sellaisia olennaisia muutoksia, että asian uudelleen käsittelylle olisi perusteita.

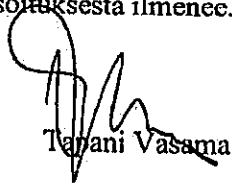
RATKAISU

Lautakunta ei ota työehtosopimuksen yleissitovuutta uudelleen käsiteltäväkseen.

MUUTOKSENHAKU

Muutosta tähän päätökseen saadaan hakea työtuomioistuimelta siten kuin oheisesta valitusosoituksesta ilmenee.

Puheenjohtaja

Tapani Vasama

Esittelijä

Jarno Virtanen

Asian ovat ratkaisseet:

lautakunnan puheenjohtaja Tapani Vasama
jäsen Harri Hietala
jäsen Ulla Liukkunen

Esittelijä:

Jarno Virtanen
puh. 0295 16001

Ratkaisu on yksimielinen.